

Framtida officersutbildning

1. INLEDNING	2
2. SAMMANFATTNING	2
3. FLERA VÄGAR IN	3
3.1. FÖRSVARSMAKTENS OFFICERSUTBILDNING	4
3.2. OFFICERSPROGRAMMET ANPASSAT TILL SÄRSKILDA KRAV	5
3.3. ASPIRANTUTBILDNING INFÖR OFFICERSPROGRAMMET	5
3.4. TILLGODORÄKNANDE AV REELL KOMPETENS.....	6
4. HÖGRE OFFICERSUTBILDNING.....	6
5. SYSTEMATIK FÖR UTVECKLING AV STRATEGI OCH UTBILDNING AV FÖRSVARSMAKTENS HÖGRE CHEFER 7	7
6. ETT ÖKAT ANTAL DISPUTERADE OFFICERARE.....	7

1. Inledning

Utredningen ”Framtidens officersutbildning”¹ ger förslag till ny officersutbildning i ljuset av officerens förändrade roll. Det framgår också i det betänkande som görs av 2015 års personalförsörjningsutredning² att rekryteringsbasen för officersförsörjning behöver breddas.

Försvarsmakten sammanställer för närvarande, med utgångspunkt i utredningarna, en slutrapport innehållande en strategi för framtidens officersutbildning. I den strategiska systemsynen framgår hur rekryteringsbasen för officersförsörjningen kan breddas genom att flera vägar in till officersyrket öppnas, hur ett nytt högre officersprogram (HOP) ska se ut, hur en systematik för utveckling av strategi och utbildning av Försvarsmaktens högre chefer (OF 4 och uppåt) ska utformas samt ett system för hur utvecklingen av forskarutbildning inom krigsvetenskap för kontinuerligt tjänstgörande officerare bör utvecklas.

Försvarsmakten utgår i detta arbete från att grundprinciperna för akademiseringen av officersutbildningen och inrättandet av Försvarshögskolan som en högskola under utbildningsdepartementet fortsatt har giltighet. Försvarsmakten utgår vidare från att Officersprogrammet är huvudvägen för försörjningen av taktiska yrkesofficerare.

För genomförande av förändringarna i utbildningssystemet för taktiska yrkesofficerare finns ringa behov av förändringar i förordningar. För genomförande av aspirantutbildning bedömer Försvarsmakten dock att nuvarande GU-förordning³ fortsatt behöver nyttjas.

Försvarsmakten utgår från att Försvarshögskolan har tillräcklig kvalitet för att ansökan om utökad examensrättighet ska tillstyrkas av Universitetskanslersämbetet och medges av regeringen. Det innebär att den tvååriga högre officersutbildningen kan genomföras på nivå master.

2. Sammanfattning

Försvarsmakten operationaliserar utredningsarbetet ”framtidens officersutbildning” så att flera vägar in till officersyrket öppnas. Vägar in som öppnas är:

- Officersutbildning för SO/GSS – anslagsfinansierat eller uppdragsutbildning
- Särskild officersutbildning för akademiker
- Breddad rekrytering enligt § 20 Officersförordningen
- Särskild utbildningsgång för flygförare (och eventuellt vissa nautiker)
- Anpassad officersutbildning för svensk medborgare med utländsk officersutbildning
- Aspirantutbildning, stridskraftsspecifik och gemensam
- Kompletterande officersutbildning för RO

¹ Myndighetsgemensam utredning Försvarsmakten och Försvarshögskolan, 2016-04-20.

² *En robust personalförsörjning av det militära försvaret* (SOU 2016:63).

³ Förordning (2015:613) om militär grundutbildning.

Flera vägar in som kan behöva starta senare är:

- Officersutbildning för officer anställd enl. 20 § så att denne kan anställas enligt 17 §
- Officersutbildning för akademiker med 90 hp krigsvetenskap som huvudämne
- Officersutbildning stegvis (t.ex. sommartid) för vissa akademiker

Dessa flera vägar in kräver ytterligare beredning och för de två senare punkterna sannolikt vissa förändringar i en eller flera förordningar.

Försvarsmakten har av Försvarshögskolan beställt utveckling av högre officersprogram med start höstterminen 2018 enligt följande:

- HOP 1 (1 år) leder till magisterexamen och ger behörighet till OF 3 nivå
- HOP 12 (2 år) leder till masterexamen som ger behörighet till OF 4 nivå

För utbildningsstart från 2021 kommer Försvarsmakten att beställa HOP 2 (1 år) som kan läsas för dem vilka tidigare genomfört HOP 1. HOP 2 leder till masterexamen och ger behörighet till OF 4 nivå.

Kompetensutveckling av medarbetare på högre befattningsnivåer är ett område som kommer att systematiseras och tydliggörs ytterligare. Här pågår bland annat ett arbete att analysera kompetensutvecklingsbehov på lång sikt.

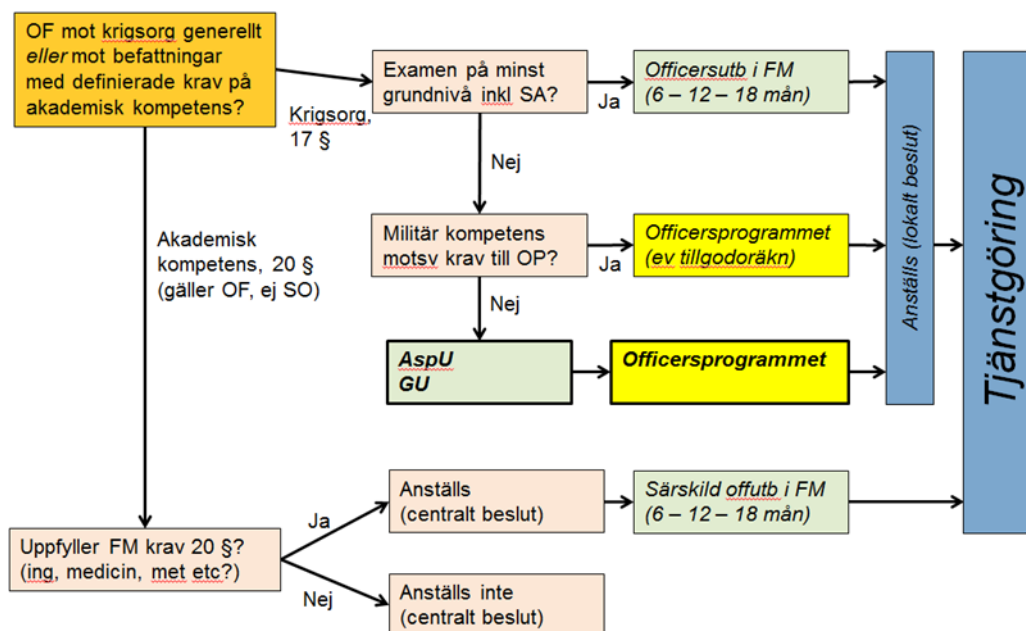
Akademiseringen av officersutbildningen (OP+HOP) syftar bland annat till att öka den generella förmågan att bidra i professionens kunskapsutveckling. Detta är dock inte tillräckligt. Försvarsmakten måste också ha dedikerad forsknings- och utvecklingsverksamhet.

3. Flera vägar in

Försvarsmakten anser att huvuddelen av organisationens officerare även framöver måste ha en gedigen militär kompetens i syfte att kunna ta ansvar för det kollektiva våldsmonopolet på organisationens olika nivåer. För detta krävs en grund- alternativt aspirantutbildning, en grundläggande officersutbildning, fortsatt kompetensutveckling och erfarenhetsuppbyggnad i krigsförbanden samt för vissa en högre officersutbildning. Under ett antal år har Försvarsmakten grundrekryterat för få officerare denna väg framför allt beroende på för små utbildningsvolymerna på den militära grundutbildningen, (MGU), (tidigare grundläggande militär utbildning, GMU). Försvarsmakten planerar och vidtar fortsatt åtgärder för en ökad volym officerare denna s.k. huvudväg. Försvarsmakten ser dock att det föreligger osäkerheter i om det är möjligt att täcka hela behovet av officerare på detta sätt och avser därför att från och med 2018 bredda rekryteringsunderlaget genom att tillhandahålla andra möjligheter att kvalificera sig för en officersanställning: Dessa möjligheter, vilka benämns Fler vägar in (FVI), kommer att riktas mot specifika grupper enligt nedan.

Att bli officer (OF) – Officersprogrammet och alternativa vägar

Figur 1 Officersprogrammet och alternativa vägar.

Grunden i den valda metodiken är att definiera kraven för anställning som officer i enlighet med Officersförordningen 17 § respektive 20 § i termer av krav på förmåga och övriga krav.

Kravställningen tar sin utgångspunkt i att alla officerare har en examen, på minst grundnivå, som innehåller ett självständigt arbete. Utöver detta krävs bland annat relevant militärt kompetens.

För att möjliggöra för individer att utveckla den kompetens som krävs för anställning avser Försvarsmakten från och med 2018 erbjuda grundläggande officersutbildning i Försvarsmakten, officersprogrammet anpassat till särskilda krav, aspirantutbildning (AspU) inför officersprogrammet samt särskild officersutbildning för officer anställd enligt 20 §.

3.1. Försvarsmaktens officersutbildning

Försvarsmaktens officersutbildning är en grundläggande officersutbildning i Försvarsmakten enligt Officersförordningen⁴. Försvarsmaktens officersutbildning (OFFU) riktar sig till svenska medborgare i allmänhet, till medborgare med utländsk officersutbildning samt till individer som redan har någon associationsform med Försvarsmakten. Gemensamt för alla grupper är att de måste ha relevant akademisk examen, som innehåller självständigt arbete, på minst grundnivå (180 hp).

⁴ Andra grundläggande officersutbildningar i Försvarsmakten är Specialistofficersutbildning och Försvarsmaktens Reservofficersutbildning

Exempel på grupper redan associerade med Försvarsmakten:

- a) Civila arbetstagare
- b) Erfarna kontinuerligt eller tidvis tjänstgörande gruppbefäl
- c) Erfarna kontinuerligt eller tidvis tjänstgörande specialistofficerare
- d) Erfarna tidvis tjänstgörande officerare (reservofficerare)
- e) Hemvärnspersonal
- f) Frivillig personal
- g) Totalförsvarspliktig personal
- h) Officer anställd enligt 20 §

OFFU anpassas till respektive individs behov i relation till kraven för anställning. Den samordnas med befintlig grundutbildning och gruppbefälsutbildning och omfattar från ca 6 upp till ca 18 månader.

OFFU inledande delar genomförs enligt *Förordning (2015:613) om militär grundutbildning* och de fortsatta delarna av utbildningen genomförs enligt *Officersförordning (2007:1268)*. OFFU⁵ planeras innehålla bland annat:

- a) Grundläggande militär utbildning
- b) Gruppbefälsutbildning
- c) Ledarskap
- d) Kursen "Officer i militära professionen"
- e) Krigsvetenskap 30 hp
- f) Förbandspraktik

3.2. Officersprogrammet anpassat till särskilda krav

Det är en anpassning för vissa officerskategorier (flygförare och vissa nautiker) där olika regelverk annars omöjliggör en rimlig utbildningstid. I korthet erbjuds individerna officersprogrammet som uppdragsutbildning och anställning som yrkesofficer sker innan alla examensmål har uppnåtts. Kompletterande utbildning så att resterande examensmål kan uppnås, genomförs efter anställning.

3.3. Aspirantutbildning inför officersprogrammet

Konceptet Aspirantutbildning (AspU) syftar till att visa på en tydlig karriärväg mot officersyrket för de som genomgått/genomgår gymnasium men inte militär grundutbildning. Denna väg in till officersyrket innebär att ansökan sker direkt till officersprogrammet. Om den en-

⁵ För till exempel reservofficer med akademisk examen om 180 hp och officers tjänstegrad, kan OiF omfatta kompletterande utbildning i främst Krigsvetenskap och Ledarskap, vilket inte ingått i reservofficersutbildningen (bedömt sammanlagt ca 6 mån). För individ med akademisk examen men ingen militär utbildning, kan OiF inledas med militär grundutbildning om minst GMU och gruppbefälsutbildning (bedömt ca 5 mån), följt av Ledarskap och Krigsvetenskap 30 hp (bedömt ca 7 mån), följt av chefsutbildning och praktik (bedömt ca 6 mån).

skilde antas till officersprogrammet, utan att ha genomfört militär grundutbildning, genomförs i stället en anpassad militär grundutbildning inriktad mot respektive stridskrafts behov, som ”basår”. Den som antagits till AspU har en garanterad utbildningsplats vid officersprogrammet, förutsatt att utbildningen under ”basåret” genomförts med godkända resultat.

AspU förutsätter att *Förordning (2015:613) om militär grundutbildning* fortsatt kan tillämpas för denna väg in till officersyrket.

3.4. Tillgodoräknande av reell kompetens

Försvarsmakten stödjer strävandena vid Försvarshögskolan att utveckla metoder för tillgodoräknande av reell kompetens. Förhoppningen är att en framgångsrik tillgodoräknandeprocess t ex medför att ett erfaret gruppbefäl eller specialistofficer inte behöver genomföra hela officersprogrammet. Försvarsmaktens ambition är att detta ska kunna ske inom ramen för Försvarshögskolans ordinarie anslagsutbildning.

4. Högre officersutbildning

Från 2018 kommer Försvarsmakten att beställa ett högre officersprogram (HOP) vid Försvarshögskolan för vidareutbildning av yrkesofficerare mot nivå major/örlogskapten och överstelöjtnant/kommandörkapten. Utvecklingsarbetet av det nya högre officersprogrammet sker gemensamt med Försvarshögskolan.

Införandet av ett nytt högre officersprogram ger Försvarsmakten en bättre utbildad officerskår för de framtida uppgifterna i krigsförband och högre staber. Det högre officersprogrammet kan genomföras som en ett- (magister) eller tvåårig (master) utbildning och kan ske samlat eller uppdelat. Detta ger Försvarsmakten ett flexiblere utbildningssystem för högre officersutbildning än i dag och bättre möjligheter för flexiblere personalflöden. Genom möjligheten att dela genomförandet av HOP kan krigsorganisationens behov av chefer och Försvarsmaktens behov av snabbare karriärvägar för att officerare tidigare ska kunna bli chefer, bättre tillgodos.

Genom införandet av HOP ges även förutsättningar för en utveckling av ämnena krigsvetenskap, militärteknik och ledarskap för att på sikt ge ökad förmåga att utveckla Försvarsmaktens förband och förmågor baserat på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

HOP kommer att inriktas mot att utbilda blivande högre militära chefer vilka ska kunna lösa uppgifter i både nationell och internationell kontext.

Införandet av högre officersprogram medför även att syften med ny högre officersutbildning enligt utredningen ”framtidens officersutbildning” kan nås, nämligen att ”*officersutbildningen på avancerad nivå tidigareläggs för att kunna möta behovet av kunskap om högre ledningsnivåer samt för att öka antalet år officeren kan tjänstgöra på högre stabsbefattningar*”.⁶

⁶ Myndighetsgemensam utredning Försvarsmakten och Försvarshögskolan, 2016-04-20, s.58.

Möjligheten att genomföra det högre officersprogrammet delat (1+1 år) bedöms innebära att yrkesofficerare vilka gör karriär i Försvarsmakten lättare kan kombinera t.ex. föräldraskap med yrket.

Den totala utbildningstiden (OP+HOP) jämfört med officersutbildningen för NBO-officerare kommer att minska, genom att utbildningstiden reduceras. Antalet officerare vilka idag utexamineras från Försvarshögskolan efter SU och HSU är inte tillräckligt för att möta Försvarsmaktens behov av högre officerare de kommande åren. Detta behov är demografiskt föranlett. Antalet vilka utbildas vid högre officersprogram måste därför öka jämfört med dagens antal yrkesofficerare som vidareutbildas.

5. Systematik för utveckling av strategi och utbildning av Försvarsmaktens högre chefer

Kompetensutveckling av Försvarsmaktens högre chefer är en strategisk fråga. Detta för att bibehålla förmågan att utveckla, leda och styra verksamhet enligt uppdrag och strategiska mål med hög kvalitet.

Försvarsmakten saknar dock en sammanhållen systematik och därmed övergripande styrning för hur utveckling av strategi och utbildning av Försvarsmaktens högre chefer ska genomföras.

Kompetensutveckling av chefer på högre nivåer är därför ett område som kommer att systematiseras och tydliggöras ytterligare. Ett arbete har påbörjats för att analysera kompetensutvecklingsbehov på lång sikt utifrån Försvarsmaktens behov.

6. Ett ökat antal disputerade officerare

Akademiseringen av officersutbildningen (OP+HOP) syftar bland annat till att öka den generella förmågan att bidra i professionens kunskapsutveckling. Detta är dock inte tillräckligt. Försvarsmakten måste också ha dedikerad forsknings- och utvecklingsverksamhet avseende den militära professionen.

Utveckling av de ämnen som är centrala för utveckling av operativ förmåga – krigsvetenskap, militärteknik och ledarskap – kräver en grund i både beprövad erfarenhet och vetenskap. För detta krävs såväl officerare som tillägnar sig akademisk kompetens som civila akademiker som kan bidra till den militära ämnesutvecklingen .

Försvarsmakten ska försörjas med disputerade officerare för såväl utbildning som kvalificerat analys-, stabs- och utvecklingsarbete. I stort handlar det om befattningar som:

- a) Lärare vid Försvarsmaktens skolor,
- b) Utvecklingsofficer med fokus på taktisk nivå och forskare vid Försvarsmaktens skolor,
- c) Stabsofficer, utredare, utvecklingsofficer och analytiker där doktorskompetens är nödvändig i HKV.

Försvarshögskolan och myndigheter under Försvarsdepartementet ska kunna försörjas med disputerade officerare för såväl utbildnings-, utvecklings och forskningsbehov.

Huvuddelen av de medarbetare i Försvarsmakten vilka erbjuds forskarutbildning bör utgöras av officerare vilka utsetts av Försvarsmakten som industridoktorander, ett rimligt antal vilka bereds plats bedöms årligen vara två till fyra personer. Det bör även finnas möjlighet för ett antal officerare (bedömt ca upp till tre årligen) att genomföra forskarutbildningen genom Försvarshögskolans doktorandprogram.

Försvarsmaktens ambition är att från och med 2018 tillsätta tjänster för industridoktorander vid de för ändamålet viktigaste skolorna inom Försvarsmakten.